

الأيام الأخيرة من رمضان

ከረመዳን የመጨረሻዎቹ አስርት ቀናት

በጣሀ አህመድ

የእነዚህን አስርት የረመዳን ቀናት በተለይም ለሊቶች ታላቅ ደረጃ የሚሰጣቸው ስለመሆኑ የተለያዩ ነጥቦችን ማንሳት ቢቻልም ዋና ዋናዎቹን ለመጠቀም እወዳለሁ፡-

የረመዳን ወር ታላቅ ወር መሆኑ ለሁላችንም ግልጽ ነው። ስለታላቅነቱም ብዙ ሳንሰማ ወይም ሳናነብ አልቀረን ይሆናል። የረመዳን ወር የላቀ ታላቅ ወር እንደመሆኑ ሁሉ ከቀናቶቹና ከሊቶቹ የመጨረሻዎቹ አስሩ ለየት ያለ ቦታ ሊሰጣቸው የሚገቡ ናቸው። እነዚህን አስርት የረመዳን ቀናት በተለይም ለሊቶች ታላቅ ደረጃ ልንሰጠቸው እንደሚገባ የሚያመለክቱ የተወሰኑ ነጥቦችን በአጭሩ ለመጥቀስ እወዳለሁ።

አንደኛ፡- የአላህ መልዕክተኛ በነዚህ አስርት ቀናት እና ለሊቶች የነበራቸው የአምልኮ ሁኔታ የምዕመናን እናት ዓኢሻ (ረዲያላው ዓንሀ) እንዲህ ብለዋል። «የአላህ መልዕክተኛ ከረመዳን የመጨረሻዎቹ አስርት ከሌላ ጊዜ በተለየ መልኩ (በዲባዳ) ላይ ይተጉ ነበር» ሙስሊም ዘግበውታል

የአላህ መልዕክተኛው የለሊቱ አብዛኛውን ክፍል ከእንቅልፍ በመራቅ ህያው ያደርጉት ነበር። አሁንም ዓኢሻ (ረዲያላው ዓንሀ) እንዲህ ብለዋል። « የአላህ መልዕክተኛ ከረመዳን የመጨረሻዎቹ አስርት ቀናት ሲገባ ለሊቱን በዲባዳ ላይ በማሳለፍ ህያው ያደርጉ፣ ቤተሰባቸውን ያነቃቁ (ይቀሰቅሱ) ፣ ቀበቷቸውን በማጥበቅ ይተጉ ነበር።» ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበውታል

በሐዲሱ ውስጥ «**ቀበረቸውን ያጠብቁ ነበር**» በሚል የተጠቀሰውን ቃል በተመለከተ ብዙ የሐዲስ ተንታኞች እንዳሉት “አሽሙራዊ አገላለፅ ሲሆን ለማለት የተፈለገውም በከፍተኛ ሁኔታ በዲባዳ ከመጠመዳቸው በመነሳት ከሌቶቻቸው ይርቁ ነበር ለማለት ነው” ።

ሁለተኛ:- የእነዚህን አሰርት ቀናት እና ለሊቶች ታላቅነት የሚያሳዩን በውስጣቸው «**ለይለተል ቀድር**» የተባሉት ለሊት መኖር ነው። ይህች ለሊት ከሌሎች የምትለይበት ብዙ መለያዎች ያላት ስትሆን ከነርሱም መካከል:-

1. ቁርአን የወረደባት ለሊት መሆኗ
2. ከአንደ ሺህ ወራት የምትበልጥ መሆኗ
3. የተባረከች መሆኗ
4. ጅብሪል በመልዕክት በብዛት የሚወርዱባት መሆኗ
5. ሰዎች በከፍተኛ አምልኮ ውስጥ የሚገቡ ከመሆኑ አንፃር ከእሳት ሰላም ወይም ነፃ የሚወጡባት ለሊት መሆኗ
6. በዚህች ለሊት አላህ ምንዳውን እንደሚከፍለው በእርግጠኝነት በማመን እንዲሁም ከይዩልኝ እና መሰል ዱንያዊ ፍላጎቶች ርቆ ሰላትን መስገድ ያበዛ ወንጀሉ የሚታበስ መሆኑ ነው።

ሶስተኛው:- በእነዚህ አሰር ቀናት ኢዕቲካፍ መግባት የመልዕክተኛው ሱና ነው። ኢዕቲካፍ ማለት እራስን ለአምልኮ ብቻ በመወሰን በመስጂድ መዘውተር ነው። እናታችን ዓሊሻ እንዲህ ብለዋል። «**ነብዩ እስኪሞቱ ድረስ ከረመዳን የመጨረሻዎቹን አሰርት ቀናት እራሳቸውን ለአምልኮ ብቻ በመወሰን በመስጂድ ይዘወትሩ ነበር።**» ቡኻሪ እና ሙስሊም ዘግበውተል

☛ ከዚህ በመቀጠል ከኢዕቲካፍ ጋር ተያያዥነት ያለውን ይህንን ፈትዋ ወይም ጥያቄና መልስ እንመለከታለን።

ጥያቄ:- የኢዕቲካፍ መስፈርቶች የትኞቹ ናቸው? ፆም ከመስፈርቶቹ ይካተታልን? አንድ ሰው በኢዕቲካፍ ላይ እያለ በሽተኛን መጠየቅ፣ በግብዣ ቦታ ላይ መገኘት፣ የቤተሰቦቹን ጉዳይ ማስፈፀም፣ አስክሬን መሸኘት ወይም ወደ ስራው መሄድ ይችላልን?

መልስ:- ሰላተል ጀመግ በሚሰገድባቸው መስጂዶች ውስጥ ኢዕቲካፍ ማድረግ የተደነገገ ነው። ነገር ግን ኢዕቲካፍ የሚያደርገው ግለሰብ ሰላተል ጁምግ ግዴታ ከሚሆንባቸው ሰዎች መካከል ከሆነና ከኢዕቲካፍ ቀናት መካከል የጁምግ ቀን ካለ ሰላተልጁምግ በሚሰገድበት መስጅድ ውስጥ ኢዕቲካፍን ማድረግ የተሻለ (በላጭ) ነው። ፆም የኢዕቲካፍ መስፈርት አይደለም። እንዲሁም በኢዕቲካፍ ላይ ያለ ሰው በዚያ ወቅት በሽተኛን አለመጠየቅ፣ ጥሪ ቢቀርብለት በጥሪ ቦታ ላይ አለመገኘቱ፣ የቤተሰቦቹን ጉዳዮች አለማስፈፀም፣ አስክሬን አለመሸኘቱ፣ ከመስጂድ ውጪ ወደ ስራው አለመሄዱ ሱና ነው። ይህም እናታች ዓኢሻ በትክክለኛ ሰነድ እንዲህ ማለታቸው የተረጋገጠ በሆኑ ነው። «በኢዕቲካፍ ላይ ያለ ሰው በሽተኛን አለመጠየቅ፣ የአስክሬን አሸኛነት ላይ አለመገኘቱ፣ ግንኙነትን አለመፈፀም፣ በስሜት ከተቃራኒ ፆታ ጋር አለመተሻሸቱ፣ አስገዳጅ ለሆነ ጉዳይ ቢሆን እንጂ ከኢዕቲካፍ አለመውጣቱ ሱና ነው።» አቡዳውድ እና ዳረቁጥኒ ዘግበውታል

ቋሚ የፈትዋ ኮሚቴ

አብዱላህ ቢን ቁዑድ

አብዱረዛቅ ዓሬሬ

አብዱል ዓዚዝ ኢብን ባዝ